

**TOIMINTAOHJELMA
NEUVOLATOIMINTA,
KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLTO
SEKÄ
EHKÄISEVÄ SUUN TERVEYDENHUOLTO**

2017 - 2019

10.10.2017

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TOIMINTA	4
2.1 Terveystarkastukset	4
2.2 Terveysneuvonta	4
2.3 Erityisen tuen tarve	5
2.4 Ajanvarauskäytännöt ja terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	6
2.5 Tiedottaminen, osallisuus sekä tietojen vaihto ja luovutus	7
3 ÄITIYSNEUVOLA	7
3.1 Tarkastusten ajankohdat ja keskeiset sisällöt	8
3.2 Terveystarkastusten runko	10
4 LASTENNEUVOLA	12
4.1 Lastenneuvolatyön prosessi	13
4.2 Terveystarkastusten runko	14
5 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLTO	15
5.1 Kouluterveydenhuolto	15
5.2 Opiskeluterveydenhuolto	17
5.3 Kouluyhteisön ja opiskelijaympäristön terveellisyys ja turvallisuus	17
5.4 Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon prosessi	18
5.5 Terveystarkastusten runko	19
6 SUUN TERVEYDENHUOLTO	20
8 HENKILÖSTÖMITOITUS	21
10 TOIMEENPANON SEURANTA JA VALVONTA	23
LÄHTEET	24
LIITE 1 Neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä ehkäisevää suun terveydenhuoltoa ohjaavia lakeja, asetuksia ja kansallisia ohjelmia	26
LIITE 2 Mitoitus Leppävirran palveluyksikkö	31
LIITE 3 Mitoitus Nilakan palveluyksikkö (Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto)	32
LIITE 4 Mitoitus Koillis-Savon palveluyksikkö (Kaavi, Rautavaara)	33

10.10.2017

1 JOHDANTO

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan kunnan tulee järjestää alueensa raskaana olevien naisten, lasta odottavien perheiden ja alle oppivelvollisuusikäisten lasten ja heidän perheidensä neuvolapalvelut. Kunnan velvollisuus on järjestää myös kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien, opiskeluterveydenhuoltoa edellyttävien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Valtioneuvoston asetuksella neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (388/2011) säännellään erityisesti terveystarkastusten ja terveysneuvonnan sisältöä ja määrää em. palveluissa. **Kuntia sitovan** asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että lasta odottavien naisten ja perheiden sekä alle kouluikäisten lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia. Asetuksella vahvistetaan terveyden edistämistä, johon kuuluu aina myös mielenterveyden edistäminen. Lisäksi asetuksen mukainen toiminta auttaa ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä ja vähentää alueellista eriarvoisuutta. Erityisten tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen ja tuen oikea-aikainen järjestäminen ehkäisevät ongelmien pahenemista ja kustannusten kasvua.

Kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen on hyväksyttävä yhtenäinen **toimintaohjelma** neuvolatyölle, koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle sekä lasten ja nuorten ehkäisevälle suun terveydenhuollolle. Toimintaohjelma voi koostua osakokonaisuuksista (esim. äitiysneuvolan ja lastenneuvolan toimintaohjelmat), mutta sen tulee muodostaa kaikki ikäryhmät ja palvelut kattava saumaton kokonaisuus. Toimintaohjelman tulee liittyä lastensuojelulain edellyttämään kokonaissuunnitelmaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi. Toimintaohjelma on laadittava yhteistyössä sosiaali- ja opetustoimen kanssa. Toimintaohjelmassa on huomioitava tiedonsaantioikeutta ja itsemääräämisoikeutta koskevat säännökset sekä tiedonkulun laillisuus (Laki potilaan oikeuksista ja asemasta 785/1992).

Toimintaohjelmassa sovitaan **menettelytavoista, työnjaosta ja yhteistyöstä**, esimerkiksi laajojen terveystarkastusten järjestämisestä, yhteistyöstä päivähoidon ja oppilashuollon kanssa, yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden palveluissa. Yhtenäinen toimintaohjelma helpottaa sekä yksittäisen työntekijän työtä että moniammatillista yhteistyötä ja mahdollistaa tilastoinnin ja asetuksen toteutumisen valvonnan.

Perusterveydenhuollon liikelaitos Kysterin yhtenäisessä toimintaohjelmassa kuvataan asetuksen mukainen toiminta äitiys-, ja lastenneuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä suun terveydenhuollossa lasten ja nuorten ehkäisevän hammashuollon osalta. Toimintaohjelma on laadittu vuonna 2014 ja päivitetty 2017.

Neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä ehkäisevää suun terveydenhuoltoa ohjaavia lakeja, asetuksia ja kansallisia ohjelmia on koottu liitteeseen (liite 1).

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluysikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluysikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

Kysteri
Nilakan palveluysikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

2 TOIMINTA

2.1. Terveystarkastukset

Terveystarkastukset muodostavat suunnitelmallisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa yksilön ja perheen osallistumisen. Palveluja järjestettäessä kiinnitetään huomiota myös kehitysympäristöihin. Terveystarkastukset toteutetaan asetuksen (338/2011) mukaisille ikäryhmille. Terveystarkastuksiin kutsutaan koko ikä- tai vuosi- luokka, mutta terveystarkastuksiin osallistuminen on vapaaehtoista.

Terveystarkastus toteutetaan 1) terveydenhoitajan tai kättilön terveystarkastuksena, 2) lääkärin terveystarkastuksena, 3) terveydenhoitajan tai kättilön ja lääkärin terveystarkastuksena (laaja terveystarkastus) tai 4) hammaslääkärin, suuhygienistin tai hammashoitajan suun terveystarkastuksena.

Terveystarkastuksessa selvitetään tarkastettavan ikävaiheen ja yksilöllisen tarpeen mukaan kasvua, kehitystä ja hyvinvointia haastattelulla, kliinisillä tutkimuksilla ja tarvittaessa muilla menetelmillä. Perheen hyvinvointia selvitetään vanhempien täyttämien kyselykaavakkeiden avulla ja/tai haastatteluin. Tarkastettavien toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon kehitystason edellyttämällä tavalla. Arvio terveydentilasta ja mahdollisesta jatkotutkimuksen, tuen ja hoidon tarpeesta tehdään yhdessä lapsen, nuoren ja ikävaiheen mukaisesti myös hänen huoltajiensa kanssa. Tarvittaessa tehdään hyvinvointi- ja terveysuunnitelma tai tarkistetaan aikaisemmin tehtyä suunnitelmaa.

Laajat terveystarkastukset järjestetään lasta odottaville ja alle kouluikäisten lasten perheille sekä perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille sekä heidän perheilleen. Laajaan terveystarkastukseen osallistuvat lapsi ja molemmat vanhemmat tai ainakin toinen heistä. Äitiysneuvolan terveystarkastukseen voi osallistua raskaana olevan lisäksi hänen puolisonsa. Laajassa terveystarkastuksessa käsitellään **lapsen, vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia ja niihin vaikuttavia tekijöitä laaja-alaisesti eri näkökulmista**. Tarkastukseen sisältyy huoltajan kirjallisella suostumuksella varhaiskasvatuksen henkilökunnan arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa ja opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Tarkemmat ohjeet laajoista terveystarkastuksista löytyvät THL:n oppaasta Laaja terveystarkastus: Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon.

Laaja terveystarkastus ei lisää uutta käyntikertaa, yksi käynti on laajennettu kattamaan koko perheen hyvinvoinnin tarkastelun.

2.2 Terveysneuvonta

Terveysneuvonnalla tuetaan lasten, nuorten ja heidän kehitysympäristöjensä hyvinvointia suunnitelmallisella terveyslähtöisellä vuorovaikutuksella ja viestinnällä yksilö-, ryhmä- ja väestötasoilla. Terveysneuvonnasta on annettu tarkemmat ohjeet Lastenneuvolaoppaassa (STM 2004a), Kouluterveydenhuollon oppaassa (Stakes 2002), Kouluterveydenhuollon laatusuosituksessa (STM 2004b), Opiskeluterveydenhuollon oppaassa (STM 2006) sekä Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa (STM 2007). Terveysneuvonnan

10.10.2017

tulena käytetään muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottamaa materiaalia (THL Lapset, nuoret ja perheet Kasvun kumppanit -sivusto).

Yksilöllisessä terveysneuvonnassa korostuu yksilön omaa vastuu terveydestään sekä terveellisten elämäntapojen, hyvän kunnon ja mielenterveyden vaalimisen tärkeys. Yksilöllinen terveysneuvonta sisältyy aina jokaiseen terveystarkastukseen ja muiden henkilökohtaisten tapaamisten yhteyteen.

Ryhmäneuvonta soveltuu rajatulle ryhmälle esimerkiksi elintapaohjaukseen, perhevalmennukseen ja vanhemmuuden tukemiseen sekä samassa elämäntilanteessa olevien neuvontaan (esimerkiksi leikki-ikäisten lasten vanhemmat, isä- ja äitiryhmät, nuoret). Terveysneuvontaa järjestetään myös **yhteisöllisenä** neuvontana, esimerkiksi koko kunnan alueella tai koulu- ja oppilaitosyhteisöissä.

Lasta odottavan perheen terveysneuvontaa tarjotaan molemmille vanhemmille. Terveysneuvonta antaa tietoa raskausajasta ja siihen liittyvistä riskeistä, synnytyksestä ja lapsen hoidosta sekä odotusaikaan ja synnytykseen mahdollisesti liittyvistä mielenterveyden muutoksista.

Alle kouluikäisen lapsen, oppilaan ja hänen perheensä terveysneuvonta tukee lapsen kehitystä, huolenpitoa ja kasvatusta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Lisäksi terveysneuvonta tukee vanhempien hyvinvointia, jaksamista ja keskinäistä vuorovaikutusta.

Oppilaan ja opiskelijan terveysneuvonta tukee ja edistää itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäisee koulukiusaamista. Lisäksi opiskelijalle annetaan tietoa ammatissa toimimisen edellytyksistä sekä työhön ja ammattiin liittyvistä terveydellisistä vaaratekijöistä.

Alle kouluikäisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan **seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta** sisällytetään terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin **lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti**. Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

2.3 Erityisen tuen tarve

Terveysneuvonta ja terveystarkastukset järjestetään siten, että alle kouluikäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan ja perheen **erityisen tuen tarve tunnustetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarpeenmukainen tuki järjestetään viiveettä**. Myös lastensuojelulaissa edellytetään, että äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja nuorisotyössä annetaan erityistä tukea silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Äitiysneuvolassa erityisen tuen tarve selvitetään, jos perheessä tai ympäristössä on tekijöitä, jotka voivat vaarantaa raskaana olevan ja sikiön/lapsen tervettä, kasvua ja kehitystä. Käytännössä lisätuen tarve selvitetään jokaisessa tapaamiskerralla. Mikäli on syytä epäillä syntyvän lapsen kasvun ja kehityksen vaarantuvan, eikä käytettävissä ole riittäviä voimavaroja, neuvola varmistaa raskaan olevalle ja hänen perheelleen riittävän tuen.

10.10.2017

Tällaisissa tilanteissa on otettava huomioon lapsen etu ja tarvittaessa tehtävä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus.

Lastenneuvolassa erityisen tuen tarve selvitetään, jos alle kouluikäisessä lapsessa, perheessä tai ympäristössä on tekijöitä, jotka voivat vaarantaa tervettä, kasvua ja kehitystä. Tilanteet, joissa lapsi tai perhe voivat tarvita erityistä tukea ovat esimerkiksi lapsen sairaus, mielenterveysongelmat, käytöshäiriöt ja kiusaaminen sekä neurologisen kehityksen ongelmat. Erityistä tukea tarvitaan, kun lapseen on kohdistunut fyysistä tai psyykkistä väkivaltaa, mukaan lukien kuritusväkivalta, puutteet perushoivassa ja huolenpidossa sekä muu lapsen kaltoinkohtelu ja puutteet perheen keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Toistuva hoitoon hakeutuminen tapaturman vuoksi voi olla merkki kaltoinkohtelusta. Erityistä tukea voidaan tarvita myös vanhempien vakavien sairauksien, mielenterveys- tai päihdeongelmien tai lähisuhte- ja perheväkivallan vuoksi tai perheen toimeentuloon ja elinoloihin liittyvien ongelmien vuoksi.

Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi terveydenhoitajalla on mahdollisuus järjestää määrääkaisten terveystarkastusten lisäksi lisä- ja kotikäyntejä. Lisä- ja kotikäynneillä terveydenhoitaja selvittelee tilannetta ja kanavoi keskusteluapua ja tukea lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Lisäkäynnit suunnitellaan lapsen tai nuoren ja perheen yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaan.

Erityisen tuen järjestämisestä laaditaan yksilöllinen terveys- ja hyvinvointisuunnitelma yhteistyössä tukea tarvitsevan ja ikävaiheen mukaisesti hänen perheensä kanssa. Tuen tarpeen arvioimiseksi ja järjestämiseksi tehdään yhteistyötä erikoissairaanhoidon mm. äitiyspoliklinikan sekä kunnan eri toimijoiden, kuten varhaiskasvatuksen, kotihoidon, lastensuojelun ja oppilas- ja opiskelijahuollon kanssa. Mikäli on syytä epäillä lapsen kasvun ja kehityksen vaarantuvan, eikä perheen käytettävissä ole riittäviä voimavaroja, neuvola varmistaa perheelle tarvittaessa riittävän tuen yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Tällaisissa tilanteissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu ja tarvittaessa tehtävä lastensuojeluilmoitus tai pyyntö palvelutarpeen arvioimiseksi. Pyyntö voi tehdä myös yhdessä vanhempien kanssa.

2.4 Ajanvarauskäytännöt ja terveystarkastuksista pois jäävien tuen tarpeen selvittäminen

Äitiysneuvolassa odottava äiti ja lastenneuvolassa huoltaja varaa ajan tarkastukseen tai aika sovitaan edellisellä neuvolakäynnillä. Laajoista terveystarkastuksista informoidaan käynneillä tai puhelimesta ja niihin kutsutaan molemmat huoltajat.

Terveydenhoitaja ilmoittaa peruskoululaisten tarkastusajat sekä kutsuu huoltajat laajoihin terveystarkastuksiin Wilman (Leppävirta, Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto, Rautavaara) tai Helmen (Kaavi) kautta. Lääkärin tarkastuksiin ajan varaa yleensä terveydenhoitaja, joka ilmoittaa tarkastusajan joko Wilman tai Helmen kautta tai lähettää oppilaan mukana kirjeen tai soittaa huoltajalle.

Neuvolan ja kouluterveydenhuollon määrääkaikaisista terveystarkastuksista pois jäävien lasten ja perheiden tuen tarvetta selvitetään yhteistyössä vanhempien, sosiaalihuollon, varhaiskasvatuksen ja oppilashuollon kanssa. Mikäli aikaa ei ole varattu neuvolaan, vanhempia muistutetaan kutsukirjeellä tai soittamalla. Mikäli perhe ei

10.10.2017

halua osallistua tarkastuksiin, perheelle kerrotaan, että palvelut ovat saatavilla jatkossakin. Jos neuvolassa he-
rää huoli perheen hyvinvoinnista, voidaan perheen luokse tehdä kotikäynti yhdessä toisen työntekijän kanssa.
Kotikäynnistä on ilmoitettava perheelle etukäteen.

Kouluterveydenhuollossa pois jäännin syynä on useimmiten inhimillinen unohdus. Pois jääneelle oppilaalle
varataan uusi aika, ja tarvittaessa terveydenhoitaja voi hakea oppilaan luokasta tai pyytää opettajaa muistut-
tamaan tarkastuksesta. Mikäli oppilas ei halua osallistua tarkastukseen, otetaan yhteyttä vanhempiin ja keskus-
tellaan tilanteesta. Tarvittaessa kouluterveydenhoitaja ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen tai oppilashuoltoon.

2.5 Tiedottaminen, osallisuus sekä tietojen vaihto ja luovutus

Neuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toiminnasta ja palveluista tiedotetaan vanhemmille, lapsille ja
nuorille sekä yhteistyötahoille kuntien ja Kysterin nettisivuilla sekä terveysasemien ja oppilaitosten ilmoitustau-
luilla. Lisäksi vanhemmille, lapsille ja nuorille annetaan informaatiota terveystarkastuskäyntien yhteydessä sekä
oppilaitosten hallinto-ohjelman kautta (Wilma tai Helmi).

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen osallistumista palveluiden kehittämiseen pyritään lisäämään vuo-
sittain toteutettavien asiakastytyväisyysskyselyjen avulla. Palautetta on mahdollista antaa myös Kysterin ja
kuntien nettisivujen kautta sekä suoraan terveysasemille.

Moniammatillista yhteistyötä tehtäessä hankitaan huoltajan kirjallinen suostumus tietojen vaihtoon ja luovu-
tukseen. Huoltajan kirjallisen luvan päivähoidon ja opettajien arvioin saamiseksi laajaan terveystarkastukseen
pyytää päivähoidosta ja opetustoimesta vastaava taho.

3 ÄITIYSNEUVOLA

Äitiysneuvolan tehtävänä on **edistää raskaana olevan naisen, sikiön ja vastasyntyneen lapsen ja koko lasta
odottavan perheen terveyttä ja hyvinvointia**. Neuvolan tuki suunnataan **koko perheelle**. Huomiota kiinnite-
tään parisuhteeseen ja vanhemmuuteen, johon olennaisena osana kuuluu isän rooli ja vastuu vanhempana.
Neuvola tukee vanhempia valmistautumaan vanhemmuuteen ja lapsen tuomiin muutoksiin perheessä sekä
edistää terveellisiä elintapoja.

Äidille tarjotaan normaalisti sujuvan raskauden aikana neuvolassa 8 - 13 tarkastusta terveydenhoitajan ja lääkä-
rin vastaanotolla, ensisynnyttäjille vähintään 9 tarkastusta ja uudelleen synnyttäjille vähintään 8 tarkastusta.
Neuvolatoimintaa säätelevän asetuksen mukaan odotusaikana järjestetään **yksi laaja terveystarkastus**, jossa
käsitellään syntyvän lapsen, vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia ja niihin vaikuttavia asioida
laaja-alaisesti eri näkökulmista.

Ensimmäistä lasta odottavan tai ensimmäisen lapsen saaneen perheen luokse tarjotaan kaksi kotikäyntiä, joista
toinen raskausaikana (raskausviikko 30 – 37) ja toinen heti synnytyksen jälkeen (1 – 7 vrk kotiutumisesta). Mää-

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluysikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluysikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

Kysteri
Nilakan palveluysikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

räaikaisten käyntien lisäksi raskaana olevalle naiselle ja synnyttäneelle järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan lisäkäyntejä äitiysneuvolaan. Lisäksi ainakin ensimmäistä lasta odottavalle perheelle järjestetään moniammatillisesti toteutettua perhevalmennusta. Pienemmillä paikkakunnilla valmennus toteutetaan neuvolakäyntien yhteydessä. Kaikilta paikkakunnilta on lisäksi mahdollista osallistua KYS:n järjestämään synnytysvalmennukseen (<https://www.pssh.fi/hoitopalvelut/synnytykset/synnytyksvalmennusvideot>).

Odottavalle äidille tarjotaan mahdollisuus valtakunnallisen seulontaohjelman mukaisesti raskauden aikaisiin sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulontoihin.

Ensimmäistä lasta odottavan perheen laajaan terveystarkastukseen kuuluu myös suun terveydentilan selvittäminen. Vanhemmat ohjataan neuvolasta suun terveydenhuollon palveluihin, mikäli heillä on hoidon tarvetta tai edellisestä käynnistä on kulunut vuosia. Äitiysneuvolan laajassa terveystarkastuksessa ennakoitaan vauvan syntymää, keskustellaan muuttuvan perhetilanteen herättämistä odotuksista ja mahdollisista peloista kummankin vanhemman ja lasten näkökulmasta, perheen sosiaalisista suhteista ja voimavaroista sekä perheen terveystottumuksista.

Perheen elinolojen, vanhempien terveyden ja hyvinvoinnin, parisuhteen ja vanhemmuuden selvittämisessä voidaan hyödyntää valtakunnallisesti suositeltuja strukturoituja kyselylomakkeita (esim. parisuhteen ja vanhemmuuden roolikartta, lasta odottavan perheen voimavaralomakkeet ja raskaudenaikaista vuorovaikutusta tukevaa haastattelulomake, Audit, huumeiden käytön ja tupakoinnin kartoituslomake, lähisuhdeväkivallan seulontalomake, EPDS). Haastattelun tavoitteena on vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä mielenterveysneuvolan, sosiaalitoimiston, perhe- neuvolan ja fysioterapian kanssa.

Isyyslain uudistus 2016 antoi mahdollisuuden isyyden tunnustamiseen neuvolakäynnin yhteydessä. Selvissä tapauksissa, kuten tulevien vanhempien asuessa avoliitossa, isyys on mahdollista tunnustaa äitiysneuvolakäynnin yhteydessä jo ennen lapsen syntymää. Samalla pari voi tehdä sopimuksen lapsen yhteishuollosta. Kysterissä on laadittu työohje, jossa on kuvattu isyyden tunnustamisen prosessi äitiysneuvolassa.

3.1 Tarkastusten ajankohdat ja keskeiset sisällöt

6. – 8. rvk Ensikontakti neuvolaan: puhelimesta tapahtuva palvelutarpeen arviointi, terveysneuvonta ja ohjeistus. Kutsu vastaanotolle yhdessä puolison kanssa

8. - 10. rvk 1. vastaanotto th/kättilö, terveysneuvonta ja perustutkimukset

- raskaana olevan ja puolison terveydentilan selvitys, lähisuvun sairaudet
- aiemmat raskaudet ja synnytykset
- työolosuhteet, riskitekijöiden arviointi
- terveysneuvonta: ravitsemus- ja liikuntatottumusten selvitys ja neuvonta, suun terveyteen liittyvä ohjaus
- keskustelu alkoholin ja muiden päihteiden käytöstä ((Audit, tupakka- ja huume- kysely) lääkkeet
- neuvonta ja keskustelu sikiön poikkeavuuksien seulonnoista, Sikiöseulonnat -opas, lähete KYS:n äitiyspkl:lle ultraäänitutkimukseen
- alkuraskauden laboratoriokokeet

10.10.2017

- tarv. ohjaus sokerirasitukseen H15
- perustutkimukset: RR, paino, BMI, Hb, sä, U-gluc, U-prot
- kutsu miehelle laajaan tarkastukseen
- tarvittaessa isyyden tunnustamisesta informointi

14. rvk laaja terveystarkastus klö/th

- perheen hyvinvoinnin selvittäminen keskustelujen, havaintojen ja lomakkeiden avulla (esim. Vavu-lomake, Ensimmäistä lasta odottavan perheen voimavarat -lomake annetaan)
- terveystottumukset, molempien Audit-lomakkeen ja tupakka- ja huumeekyselyn palautus, lääkkeet puolisoilta
- mieliala, parisuhde
- odotukset synnytyksestä, vanhemmuudesta, tai kokemukset aiemmista synnytyksistä
- tukiverkosto
- taloudellinen tilanne
- miehen papereihin miehen mahdolliset tutkimukset: RR, pituus, paino, BMI, Audit-pisteet ja tupakointi
- perustutkimukset: RR, paino, sä, U-prot, U-gluc

18. - 19.rvk Laaja tarkastus, lääkärin osuus

- koko perheen hyvinvoinnin ja terveydentilan tarkastelu: perhetilanne, parisuhde, vanhemmuus, mieliala
- terveysneuvonta ja tuki: ravitsemus, liikunta, päihteet
- työhön liittyvät tekijät raskauden kannalta
- raskauden kulkuun liittyvät lääketieteelliset tekijät, riskiraskauksien huomiointi ja äitiyspkl.ile lähete tarv.
- ohjeistus raskaana olevan omaseurannasta
- raskauteen ja synnytykseen liittyvät tuntemukset, huolen aiheet
- perustutkimukset: sä, paino, RR, U-prot, U-gluc

22. – 24. rvk vastaanotto kättilö/th

- fyysinen ja psyykinen vointi: ennakoivat supistelut, selkävaivat, mieliala, omaseurannan tukeminen, hälyttävät oireet ja toiminta niiden yhteydessä, ohjaus sokerirasitukseen, syype- huomiointi
- tarv. ABO II, Anti-D-immunoglobuliinisuojauksen info
- lähisuhdeväkivallan kartoituslomake, vain kahden kesken asiakkaan kanssa
- BCG- kysely
- työssäkäynnin tukeminen, liikunta, ravitsemus ja muut terveystottumukset
- info Kelan etuuksista ja hakemisesta sekä todistus raskaudesta
- perustutkimukset: RR, paino, U-prot, U-gluc, SF-mitta, sä, liikkeet
- tarvittaessa isyyden tunnustamisen ajankohdasta sopiminen

26. - 28. rvk vastaanotto kättilö/th (Ensisynnyttäjät)

- fyysinen ja psyykinen vointi työssä ja vapaa-ajalla
- raskaana olevan ja vauvan terveys: pre-eclampsian oireet, supistelut, vauvan kasvu
- omaseurannan ohjaus ja tuki
- sokerirasitus laboratoriossa samalla
- perustutkimukset: RR, paino, U-prot, U-gluc, Uricult, tarv Hb, SF-mitta, liikkeet, sä
- Rhophylac – injektio tarv.

30. - 32. rvk vastaanotto kättilö/th

- fyysinen vointi: ennakoivat supistelut, selkävaivat
- EPDS-mielialaseula, ravitsemus, liikunta, muut terveystottumukset
- imetyksen merkitys ja valmistautuminen imetykseen
- vanhemmuus (Vavu-lomakkeen läpikäynti jatkuu)
- vauvan hoito ja tarvikkeet

10.10.2017

- perhe- ja työtilanne
- tarv. tukiverkoston kokoamista
- synnytys ja siihen liittyvät tuntemukset
- ohjaus omaseurannasta: pre-eclampsia, supistelut, verenvuoto, lapsivesi, vauvan liikeseuranta
- perustutkimukset: RR, paino, U-prot, U-gluc, ulkotutkimus, SF-mitta, sä, tarv Hb
- tarvittaessa isyyden tunnustamisen vastaanottaminen

35. – 36. rvk vastaanotto kätilö/th ja lääkäri

- fyysinen vointi, mieliala
- terveystottumukset
- synnytyksen lähestymisen merkit ja mahdolliset synnytykseen liittyvät huolet ja pelot
- loppuraskauteen ja synnytykseen liittyvien riskitekijöiden arviointi, tarv. ohjaus KYS/äpkl
- loppuraskauden ja synnytyksen jälkeinen seksuaalisuus ja perhesuunnittelu synnytyksen jälkeen
- imetys
- tarv. ABO III
- Strepto-B -seulonta
- perustutkimukset: RR, paino, U-prot, U-gluc, SF-mitta, ulkotutkimus, tarjonta, sä

37. - 41. rvk vastaanottokäynnit 2 viikon välein kätilö/th

- fyysinen vointi, mieliala
- ohjaus omaseurannasta ja hälyttävistä oireista (pre-eclampsia, kutina, verenvuoto, lapsivesi, vauvan liikkeet)
- synnytykseen liittyvät asiat
- imetys
- parisuhde ja perheen valmistautuminen lapsen syntymiseen, vanhemmuus
- info lähestyvän yliaikaisuuden kontrollista KYS:llä: H41+5 synnytyssali klo 9.00
- perustutkimukset: RR, paino, U-prot, U-gluc, ulkotutkimus, SF-mitta, sä

1 - 7 rvk synnytyksen jälkeen kotikäynti, kätilö/th

- ensisynnyttäjien luona myös perhetyöntekijä mukana
- molempien puolisoiden raskaus- ja synnytyskokemukset
- mieliala, EPDS -lomakkeen jättäminen, palautus jälkitarkastuksessa
- imetys
- synnyttäjän fyysinen toipuminen: kohdun supistuminen, tarv. episiotomian/repeämän, vuodon ja rintojen tarkastus
- vauvan tutkimus: yleistilan ja perustoimintojen arviointi, paino
- vauvan jatkoseurannan ohjaus
- parisuhde ja seksuaalisuus, ehkäisyneuvonta
- varhaisesta vuorovaikutuksesta, lapsenhoidosta ja vanhemmuudesta keskustelua
- tukiverkosto
- kodin turvallisuus
- D-vitamiinin antaminen ja neuvonta
- jälkitarkastuksesta tiedottaminen

5 - 12 vk synnytyksestä jälkitarkastus kätilö/th ja lääkäri

- kokemukset raskausajasta ja synnytyksestä
- synnyttäneen hyvinvointi ja terveystottumukset
- perheen voimavarat, äidin mieliala (EPDS -lomakkeen palautus)
- imetys
- perhesuunnittelu
- perustutkimukset: RR, paino, Hb, U-prot, U-gluc, U-Bakt.viljely, todistus jälkitarkastuksesta Kelaa varten
- terveydentilan seurannan jatkosuunnitelma (GDM, verenpainetauti ym.)

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluosiokko
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluosiokko
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

Kysteri
Nilakan palveluosiokko
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

10.10.2017

3.2 Terveystarkastusten runko

viikot	6-8	8-10	12-13	14	18-19	20-21	22-24	26-28	30-32	35-36	37-41	41+5	1-7 vrk	5-12
pariteetti	EU	EU	EU	EU	EU	EU	EU	E	EU	EU	EU	EU	EU	EU
Lääkäri (aika 20-30min)					x					x				x
Terveystarkastaja (aika min)	10-15	60-90		60-90	20		30-60	30-60	30-60	20	30-60		60-90	20
uä/KYS			x			x						x		
laaja				x	x									
perustutkimukset: RR, säpaino, U-prot, U-gluc		x		x	x		x	x	x	x	x			x
SF-mitta							x	x	x	x	x			
Uricult		x						x						x
terveysneuvonta: tupakka, päihteen, ravitsemus, liikunta	x	x		x	x		x	x	x	x	x		x	x
mol. terveydentila/sairaudet		x		x	x									
aiemmat raskaudet/synnytykset	x	x		x	x				x	x	x			
työolosuhteet		x		x	x		x		x					
ABO +veriseulat		x					x			x				
neuvonta seuloista	x	x		x										
Hb		x			x			x		x				
Anti-D -suojaus tarv								x						
BCG -kysely							x							
lähisuhdeväkivaltakysely							x							
parisuhde/seksoaalisuus		x		x	x		x			x			x	x
vanhemmuus				x	x			x		x	x		x	x
mieliala		x		x	x		x	x	x	x	x		x	x
synnytykseen liittyvät asiat							x	x	x	x	x		x	x
ohjaus omaseurannasta: liikkeet, pre.ecl, kutina							x	x	x	x	x			
strepto-B										x				
varhainen vuorovaikutus, vauvan tarvikkeet								x	x	x	x		x	x
imetys		x						x	x	x	x		x	x
perhesuunnittelu/seksoaalisuus										x	x		x	x
tukiverkosto+ voimavarat		x		x	x				x	x				
Kela -info, mol.vanhempien etuudet				x			x						x	x
fyysinen toipuminen synn. jälkeen											x		x	x
vastasyntyneen tutkiminen+ohjaus													x	
sokerirasitus				(x)				x						
hammashoittoon ohjaus		x		x										

Ensi- (E) ja uudelleensynnyttäjälle (U)

10.10.2017

4 LASTENNEUVOLA

Lastenneuvolan tehtävänä on **edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja**. Tavoitteena on perheiden hyvinvoinnin paraneminen varsinkin erityistä tukea tarvitsevilla perheillä. Lastenneuvolatyön avulla lasten sairaudet, kehitystä ehkäisevät tekijät sekä perheen muut terveyspulmat tunnistetaan varhain nykytiedon mahdollistamissa rajoissa. Vanhemmuutta tuetaan niin, että jokaisella vanhemmalla on mahdollisuus luoda lapseensa turvallinen, vastavuoroinen kiintymyssuhde jo varhain ja muodostaa myönteinen käsitys lapsesta ja itsestään vanhempina. Vanhempia kannustetaan huolehtimaan parisuhteestaan ja vanhemmuudestaan niin, että he kykenevät pitämään huolta lapsestaan ja tukemaan tämän kehitystä sekä tunnistavat omia voimavarojaan ja perhettä kuormittavia tekijöitä. Varhaista tukea kohdennetaan sitä eniten tarvitseville asiakasperheille, ja vanhemmille tarjotaan mahdollisuus vertaistukeen.

Lastenneuvolan terveystarkastuksiin kuuluvat terveydenhoitajan ja lääkärin tekemät tarkastukset ja tarvittaessa lapsen ja perheen ohjaaminen tukipalveluihin. Asetuksen (338/2011) mukaan neuvolassa järjestetään alle kouluikäisille vähintään **15 määräaikaistarkastusta**, joista viisi tekee lääkäri yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Näistä **kolme on nk. laajaa terveystarkastusta**, jossa arvioidaan koko perheen hyvinvointia. Yli puolet tarkastuksista tehdään alle 1-vuotiaille. Tarpeen mukaan suositellaan ylimääräisiä tarkastuksia, jotka sovitaan perheen kanssa. Olennainen osa tapaamisten sisällöstä koostuu perheen tarpeiden ja lapsen kehitysvaiheen mukaisesta terveysneuvonnasta. Lapsi saa neuvolassa myös yleiseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset.

Lastenneuvolat tekevät yhteistyötä muiden lapsiperheiden parissa työskentelevien kanssa. Yhteistyökumppaneina toimivat muun muassa perheneuvola, fysioterapeutti, puheterapeutti, mielenterveysneuvola, lapsiperheiden sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus ja erikoissairaanhoito.

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluyksikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluyksikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

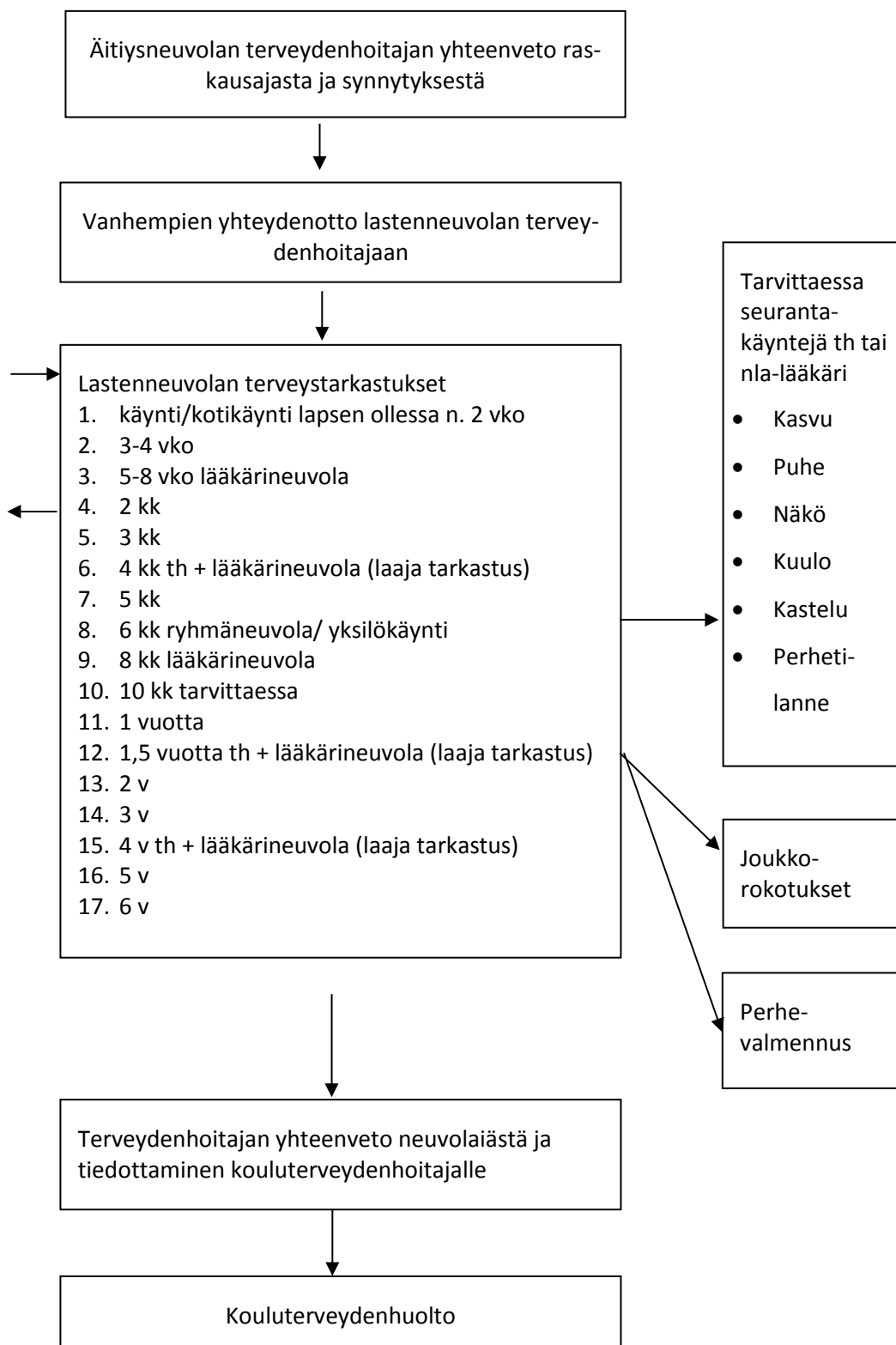
Kysteri
Nilakan palveluyksikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

4.1 Lastenneuvolatyön prosessi

10.10.2017

4.2 Terveystarkastusten runko

	Ikä, kuukautta								
	2 vk - 4vk	5-8 vk	2kk	3 Laajan aloitus	4 Laaja jatkuu	5	6	8	(10)
Lääkäri		X			X			X	
Terveydenhoitaja kotikäynti/neuvola	X	X	X	X		X	X		X
Mitat	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Päännympäryys	X	X		X	X	X	X	X	X
Näkö, Karsastus		X			X			X	
Kuulo								X	
Rokotukset		Rota-Teq 6vk-2kk		DTaP-IPV-Hib + Rota-Teq+Pneumokokkirokote		DTaP-IPV-Hib+ RotaTeq+ Pneumokokkirokote			
Voimavarat	Anna		Anna	Palautus			X		
Perheen terv.tottumukset/hyvinvointi				X					
Lähisuhdeväkivalta						X	X		
Tupakointi						X			
Vanhemmuuden roolit							X		
D-vitamiini	X								

	Ikä, vuotta						
	1	1½ Laaja	2	3	4 Laaja	5	6
Lääkäri		X			X		
Terveydenhoitaja	X	X	X	X	X	X	X
Mitat	X	X	X	X	X	X	X
Päännympäryys	X	X	X	X	X	X	X
Näkö, karsastus, lähinäkö		X		X (X)	X	X tarv	X tarv
Kuulo					X	X tarv	
RR					X molemmat kädet	X tarv	
Rokotukset	DTaP-IPV-Hib+ Pneumokokkirokote ja MPR II	Varivax			DTaP-IPV		MPR II Varivax
Lene				X	X	X	X
Lumiukkotesti (kettu-testi 3v.)				X		X tarv.	
Koulukypsyyss					X	X	X
Neuvokas perhe -kortti, tarvitt.	Anna		Palautus				
Lapset puheeksi			X				
Perheen terv.tottumukset/hyvinvointi	X	X			X		
Paino % yli 20			X	X	X	X	X
Lähisuhdeväkivalta	X						
Tupakointi	X	X			X		
Audit	X	X			X		
Vanhemmuuden roolit			X				
D-vitamiini	X	X	X	X	X	X	X

10.10.2017

5 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuolto on osa oppilashuoltoa ja opiskeluterveydenhuolto osa opiskelijahuoltoa. Toimintana oppilas- ja opiskelijahuolto on opetustoimen, sosiaalitoimen ja terveystoimen toimintaa, jota toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä koulu- ja opiskeluyhteisössä. Oppilas- ja opiskelijahuollosta säädetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Oppilas- ja opiskelijahuollon tarkoituksena on edistää sekä yksittäisen oppilaan ja opiskelijan oppimista, fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia, että koko oppilaitoksen ja opiskeluympäristön hyvinvointia.

5.1 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen. Kouluterveydenhuollossa tuetaan yhteistyössä muun **oppilashuollon** kanssa erityisesti niitä oppilaita, joilla on vaikeuksia koulussa, kotona tai sosiaalisissa toimintaympäristöissä. Kouluterveydenhuollossa pyritään oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhaiseen tunnistamiseen ja tukemiseen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukemiseen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Tarvittaessa lapsi tai nuori ohjataan jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. Kouluterveydenhuolto sisältää myös oppilaan suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaan.

Koko ikäluokan kattavissa terveystarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen. Tarkastuksissa pyritään löytämään lapsen tai nuoren mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Perusopetuksen oppilaille tehdään terveystarkastus vuosittain eli yhteensä 9 kertaa perusopetuksen aikana. Määräaikaisten tarkastusten lisäksi tehdään tarkastuksia **yksilöllisen tarpeen** mukaan. Luokilla 1, 5 ja 8 on kaikilla oppilailla **laaja terveystarkastus**.

Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren hyvinvointiin liittyviä fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä tekijöitä. Tarkastuksissa selvitetään koulunkäyntiin, vapaa aikaan ja perheeseen liittyviä olosuhteita ja terveystottumuksia sekä tehdään tarvittavat mittaukset ja somaattiset tutkimukset. Tarkastuksissa kiinnitetään huomiota oppimiseen, kotitehtävien sujumiseen, mahdollisesti tarvittavaan tukeen sekä nykyisen tuen riittävyyteen ja oikeaan kohdentumiseen, samoin kuin kaverisuhteisiin, kiusaamiskokemuksiin, opettajasuhteisiin, luokkatilanteisiin, kouluruokailuun ja välituntikokemuksiin. Vanhempien terveyteen ja hyvinvointiin kiinnitetään huomiota jokaisessa laajassa terveystarkastuksessa. Huoltajien kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämisen kannalta. Laajoista terveystarkastuksista kerätään **yhteenveto**, jossa on tietoa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista. Tietoa hyödynnetään koulun tai oppilaitoksen yhteisöllistä hyvinvointityötä suunniteltaessa. Luokkaa koskevista havainnoista keskustellaan tarvittaessa opettajan kanssa ja mietitään mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta.

Nivelvaiheessa, esikoulusta/neuvolasta kouluterveydenhuoltoon siirryttäessä kouluterveydenhoitaja tutustuu esikouluryhmään. Kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia ja tuen tarpeen varhaista

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksonkatu 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluysikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluysikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

Kysteri
Nilakan palveluysikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

tunnistamista edesauttaa kouluterveydenhoitajan saama palaute päiväkodista/esikoulusta lapsen 6-vuotisen neuvolan yhteydessä. Esiopetuksen oppilashuoltoryhmät kokoontuvat kuntakohtaisesti ja niissä voidaan sopia kolmiportaisesta tuesta (Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki).

Ensimmäisellä luokalla olevalle lapselle tehdään laaja terveystarkastus (6 - 8v). Terveystarkastuksen tarkastus on keväällä tai alkukesällä ennen koulun alkua. Lääkärin tarkastus on pääsääntöisesti kevätlukukaudella, johon saadaan opettajan palaute koulun alun sujumisesta. Lääkärin tarkastuksessa pyritään saamaan kuva koulun aloituksen ja ensimmäisen kouluvuoden sujumisesta. Koko perheen hyvinvoinnin ja voimavarojen huomioiminen, huolien kuunteleminen ja käsittely sekä vanhempien tukeminen rohkaisevat vanhempia myöhemmin tarvittaessa ottamaan yhteyttä kouluterveydenhuoltoon.

Viidennellä luokalla olevan lapsen laajassa terveystarkastuksessa (10-12v) arvioidaan oppilaan puberteettitilanne ja valmistellaan sekä lasta että vanhempia murrosiän mukanaan tuomiin muutoksiin. Keskustelussa annetaan tietoa murrosiästä ja seksuaalisesta kehityksestä, kuullaan lapsen ja vanhempien näkemyksiä sen nykyvaiheesta ja selvitetään heidän odotuksiaan, huoliaan ja pelkojaan murrosiän suhteen.

Oppilaalle (13 - 15v) **8. vuosiluokalla** tehtävässä laajassa terveystarkastuksessa selvitetään oppilaan terveyttä ja hyvinvointia laajasti. Keskusteluun nostetaan ammatinvalintaan ja jatko-opintoihin liittyvät haaveet ja toiveet, ja oppilaan vahvuudet otetaan huomioon sekä tunnustetaan oppilaan erityiset ammatinvalintaan ja jatko-opiskeluun liittyvät tarpeet. Ammatinvalinnan kannalta huomioidaan erityisesti poikkeava värinäkö, allergiat, tuki- ja liikuntaelinongelmat ja muut pitkäaikaisraudat. Ammatinvalintaan liittyvissä asioissa yhteistyötä tehdään erityisesti koulun opinto-ohjaajan kanssa. Oppilaan vanhempia tuetaan vanhemmuudessa ja asettamaan nuorelle tarvittavat rajat.

Peruskoulun lopettamisvaiheessa tehdään oppilaan erityisten tarpeiden ja tuen arviointia sekä käynnistetään tarvittavat selvitykset yhteistyössä muun oppilashuollon kanssa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä erityisen tärkeää on koulutuksen nivelvaiheessa (perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen taitekohta) tehtävä moniammatillinen yhteistyö ja siihen liittyvien vastuukysymysten selvittäminen. Suunniteltujen tukitoimien toteutumista voidaan seurata vielä peruskoulun päättymisen jälkeenkin. (Opinto-ohjaajat/Etsivä nuorisotyö).

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa järjestetään lisäksi oppilaan tarpeen mukaisesti tämän terveydentilan toteamista varten **erikoistutkimuksia**. Erikoistutkimuksiin kuuluvat asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä laboratorio-, röntgen- ja muut vastaavat tutkimukset, psykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi ja psykologin tekemä tutkimus.

Kouluterveydenhoitaja tekee laajasti verkostoyhteistyötä perheneuvolan, mielenterveyspalveluiden, koulukuraattorin, sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneina toimivat myös terveysaseman fysio- ja ravitsemusterapeutti sekä suun terveydenhuolto. Esi- ja perusopetuksen oppilashuoltoryhmät kokoontuvat paikallisten suunnitelmien mukaan ja niiden koolle kutsumisesta vastaa opetustoimi.

10.10.2017

5.2 Opiskeluterveydenhuolto

Terveydenhuoltolain mukaan kunnan tehtävänä on järjestää opiskeluterveydenhuollon piirissä oleville terveydenhoito- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien suun terveydenhuollon ja mielenterveyden palvelut. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen. Opiskelijaterveydenhuollon tehtäviin kuuluu opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen.

Lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille tehdään kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tarkastukset toteutetaan ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan tarkastuksena ja ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna lääkärin tarkastuksena, jollei lääkärintarkastusta ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus järjestetään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi.

Opiskeluterveydenhuolto järjestää opiskelijoille terveyden- ja sairaanhoitopalveluita, mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto. Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan sairaanhoitopalvelut annetaan pääsääntöisesti oppilaitoksissa kuntakohtaisesti sovittuina aikoina. Lääkärin ja akuuttihoiton sairaanhoitopalvelut annetaan Kysterin terveysasemilla.

Opiskeluterveydenhuollon palveluiden järjestämisessä tehdään yhteistyötä perusterveydenhuollon, alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön, sosiaalitoimen sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Kysteri vastaa terveydenhuoltopalveluiden järjestämisestä, kunnat vastaavat koulukuraattori ja koulupsykologipalveluiden järjestämisestä.

5.3 Koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu opiskelu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Lähtökohtana on oppilaiden ja opiskelijoiden oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön sekä tieto siitä, että ympäristö ja yhteisö vaikuttavat hyvinvointiin ja opiskelukyvyn. Koulu- ja opiskelu ympäristön on suojattava terveyttä ja mahdollistettava terveyttä edistävien valintojen tekeminen.

Oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan joka kolmas vuosi. Tarkastus tehdään yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksessa huomioidaan oppilaiden ja opiskelijoiden näkökulmat. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Tarkastuksen koollekutsujana toimii terveystarkastaja.

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palvelu yksikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palvelu yksikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

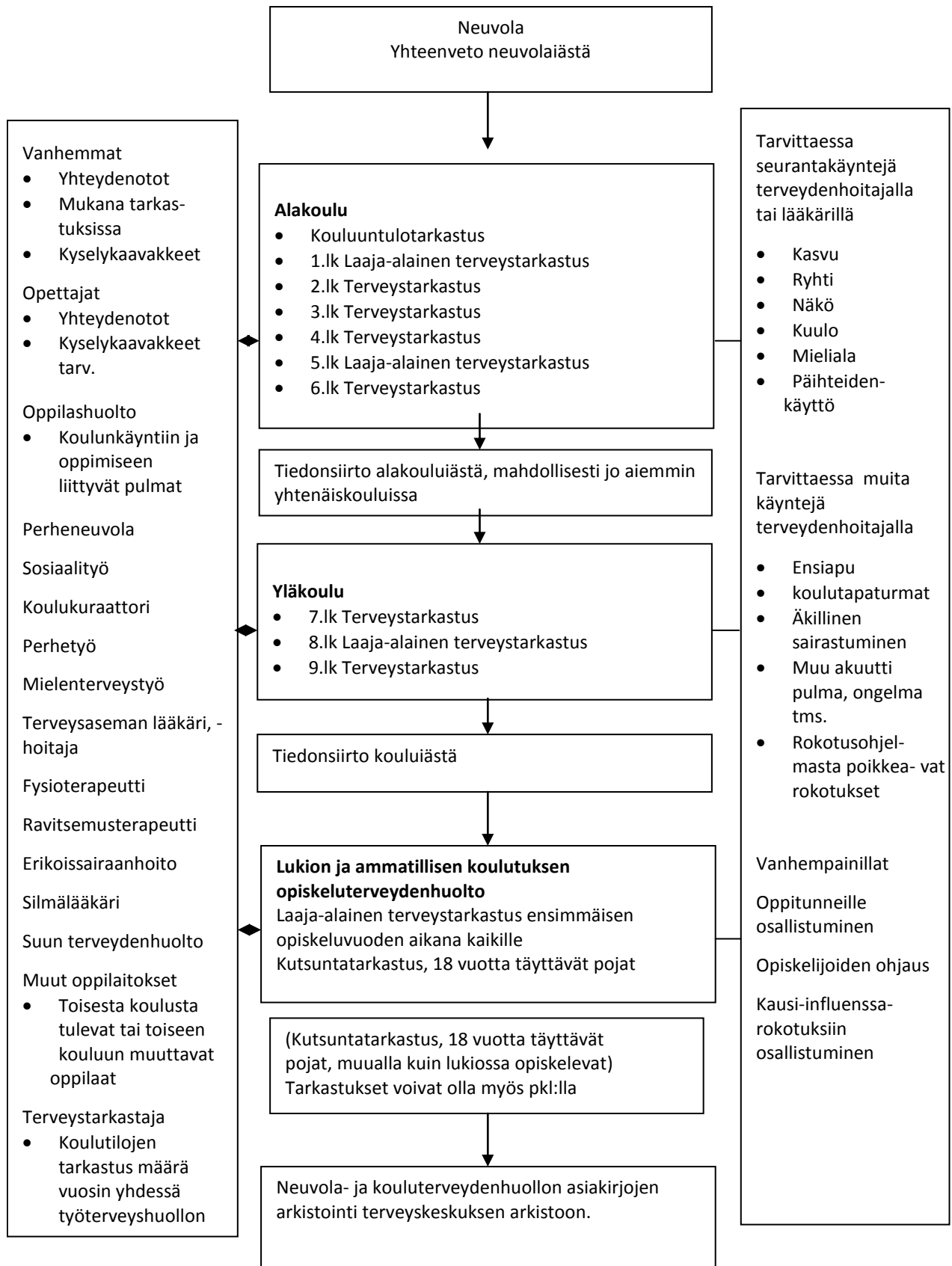
Kysteri
Nilakan palvelu yksikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

5.4 Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon prosessi

10.10.2017

5.5 Terveystarkastusten runko

	Kou- luun tule- vat	PERUSKOULU									LUKIO		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3
Määräaikaistarkastukset													
Lääkäri tarkastukseen varattu aika (min)		x 20–30				x 20–30			x 20–30			tytöt ta:ssa 20	pojat kuts ta:ssa 20
Terveystarkastaja tarkastukseen varattu aika (min)	x 90		x 20	x 45–60	x 20	x 90	x 45	x 20–30	x 90	x 30	x 60	pojat kuts 30	x tarv
HB	x					x			x		tytöt		
Kuulo 20dB	x					(x)			x		x		
Näkö	x			(x)		(x)	(x)		x		x		
Lähinäkö	x								x				
Värinäkö							x	(x)	(x)				
Pituus, paino	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Kysytään päihteet						x	x	x	x	x	x		
Puberteetti						x L	(x)	(x)	x L				
Ryhti, skoliometri		x L	(x)	x	(x)	x L	(x)	(x)	x L	(x)			
Verenpaine	x					x			x		x		
Rokotukset							HPV			dtap			
Ammatinvalinta asiat									x	x			
Kyselykaavakkeet													
Vanhemmat oppilas/opiskelija	x			(x) (x)		x x		(x)	x x		x		
Opettaja (lupa)		x				x			x				
Erytisyruokavaliot	x						x						
Nuorten päihde- mittari ADSUME									x		(x)	pojat kuts	
Mielialakysely RBDI									x		x tarv		
Nuorten voimavarat - mittari										(x)			
Vahvuudet ja vaikeu- det	x tarv.					x tarv.			x tarv.				

MUUT TERVEYSTARKASTUKSET

Edellä mainittujen terveystarkastusten lisäksi on **lääkärintarkastus** sairauden tai muun syyn vuoksi pitkään tai usein koulusta poissa olleille oppilaille, mikäli sairastelemisen syytä ei ole muussa hoitopisteessä selvitetty sekä oppilaille, jotka terveydentilan määrittelemisen, terveydellisen riskin tai sairauden takia ovat lääkärintarkastuksen tarpeessa. Tarkastuksen tekee omalääkäri. **Terveystarkastajan tarkastus** on niille oppilaille, jotka ovat siirtyneet toiselta paikkakunnalta.

10.10.2017

6 SUUN TERVEYDENHUOLTO

Suun terveydenhuollon palvelut sisältävät terveystarkastuksen, suun ja hampaiston yksilöllisen tarpeen mukaiset tutkimukset ja hoidon sekä terveystarkastuksen perusteella laaditun omahoidon sisältämän hoitosuunnitelman.

Suun ja hampaiston terveystarkastukset järjestetään koko ikäluokan kattavina tai yksilölliseen tarpeeseen perustuvina määräaikaistarkastuksina. Määräaikaistarkastuksessa annetaan neuvontaa ja ehkäisevää hoitoa. Tarkastuksessa selvitetään suun terveydentila, kehitys sekä hoidon tarve, tehdään kliininen tarkastus ja tarvittaessa henkilökohtainen terveystarkastus. Tarkastuksessa kartoitetaan suunhoito- ja terveystottumuksia muutostarpeiden selvittämiseksi sekä korostetaan omahoidon ja hyvien terveystapojen merkitystä.

Ensimmäistä lastaan odottavalle perheelle järjestetään vähintään yksi suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvio. Tavoitteena on, että vanhempien suu ja hampaat ovat terveet ennen lapsen syntymää. Ensimmäistä lasta odottavan perheen suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvioi suuhygienisti tarkastamalla suun ja hampaiston tilanteen sekä haastattelemalla terveystarkastus-, kotihoito- ja ravitsemustottumuksista. Tarpeen mukaan suuhygienistit ohjaavat perheenjäsenen hammaslääkärille tarkempia tutkimuksia varten. Terveystarkastus voidaan toteuttaa yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti.

Alle kouluikäisille järjestetään suuhygienistin tekemiä suun ja hampaiston terveystarkastuksia. Tarpeen mukaan suuhygienistit ohjaavat heidät hammaslääkäreille jatkotutkimuksia ja hoidon suunnittelua varten. Alle kouluikäiset kutsutaan suuhygienistille yksilöllisen määräaikaistarkastussuunnitelman mukaisesti kuitenkin niin, että he käyvät vähintään kerran 1 - 2 vuotiaana, 3 - 4 vuotiaana sekä 5 - 6 vuotiaana.

Koululaisista 1., 5. ja 8. luokkalaiset käyvät aina hammaslääkärin tekemässä suun ja hampaiston terveystarkastuksessa. Suun terveystarkastukset tehdään pääsääntöisesti koulupäivien aikana terveysasemalla suun terveydenhuollon toimipisteessä. Muiden vuosiluokkien oppilaat käyvät vuosittain tai yksilöllisiä kutsuntavälejä noudattaen joko hammaslääkärin tekemässä tarkastuksessa tai suuhygienistillä hoidon tarpeen arvioinnissa. Tarvittaessa koululaisille tehdään erikoisalakohtaisia suun tutkimuksia.

Ensimmäisellä luokalla tehtävässä suun terveystarkastuksessa korostetaan oppilaan omahoidon ja hyvien terveystapojen kehittymistä ja seurataan lapsen pysyvien hampaiden puhkeamista ja purennan kehittymistä. Vanhempien on hyvä olla mukana tarkastuksessa. Suun määräaikaistarkastuksen on tarkoitus tavoittaa ensimmäisellä luokalla koko koulunkäynnin aloittavan ikäluokan.

Viidesluokkalaisten ja kahdeksaluokkalaisten tarkastuksessa kiinnitetään huomiota ruokailu- ja makeankäyttötapoihin, erityisesti virvoitusjuomien käyttöön, naposteluun sekä suun puhdistamiseen, sillä vastapuhjenneet pysyvät hampaat reikiintyvät helposti. Kahdeksannella luokalla kartoitetaan myös tupakoinnin ja muiden päihteiden käyttöä, koska niillä on vaikutusta suun terveyteen. Lisäksi suun terveystarkastuksissa selvitetään purennan poikkeamat oikomishoidon tarpeen arviointia varten.

Laskutusosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Ky
Kysteri
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Kysterin hallinto
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2, rak. 3

Kysteri
Koillis-Savon palveluysikkö
Juankosken terveysasema
Terveystie 9
73500 Juankoski

Kysteri
Leppävirran palveluysikkö
Leppävirran terveysasema
Savonkatu 17
79100 Leppävirta

Kysteri
Nilakan palveluysikkö
Pielaveden terveysasema
Savikontie 15
72400 Pielavesi

Vaihde (017) 171 000
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

www.kysteri.fi

10.10.2017

Lapsille, joilla on erityinen riski sairastua suun ja hampaiston sairauksiin, järjestetään tehostettua ehkäisevää suun terveydenhuoltoa.

Opiskelijoille järjestetään opiskeluaikana vähintään yksi suun ja hampaiston terveystarkastus. Palvelut sisältävät terveysneuvonnan, suun- ja hampaiden yksilöllisen tarpeen mukaiset tutkimukset ja hoidon sekä suun terveydenhuollon ammattihenkilön terveystarkastuksen perusteella laatiman omahoidon sisältävän hoitosuunnitelman. Opiskelijan suun terveysneuvonta kohdistuu oman vastuun ottamiseen suun terveydestä ja palvelujen käytöstä. Huomioitavia asioita ovat myös eri syistä johtuvat purentavaivat, syömishäiriöihin tai tupakointiin liittyvät muutokset sekä puutteellinen suuhygienia.

Alle kouluikäisten lasten suun terveystarkastukset

	18 kk	2 v	3 v	4 v	5 v	6 v
Suun terveystarkastus	X	(X)	X	(X)	X	(X)

Oppilaan suun terveystarkastukset

	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
Suun terveystarkastus	X	(X)	(X)	(X)	X	(X)	(X)	X	(X)

Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien suun terveystarkastukset

	1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi
Suun terveystarkastus	X vähintään kerran opiskeluaikana		

7 HENKILÖSTÖMITOITUS

Asetuksessa ei säädetä henkilöstömitoituksesta, mutta mitoituksesta on tehty kansallisia suosituksia toimintoja koskevissa oppaissa ja laatusuosituksissa.

Äitiysneuvola THL 2013	Enintään 76 raskaana olevaa/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja, kun loma-aikana on sijainen. Enintään 600 raskaana olevaa/ kokopäivätoiminen lääkäri, kun loma-aikana on sijainen.	THL:n suosituksen mukaan riittävän osaamisen varmistamiseksi tulee terveydenhoitajan tai kättilön vastuulla olla vähintään 38 raskaana olevaa naista.
Lastenneuvola STM 2004a	Enintään 340 (0 - 6 vuotiasta) lasta/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja, kun loma-aikana on sijainen. Enintään 400 (0 - 6 vuotiasta) las-	Jos terveydenhoitaja työskentelee useammalla kuin kahdella sektorilla, jos alueella on runsaasti maahanmuuttajia tai erityistä tukea tarvitsevia perheitä, vähentää se terveydenhoitajan vastuulla olevien lasten määrää.

10.10.2017

	<p>ta/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja, kun loma-aikana on sijainen.</p> <p>Enintään 2400 (0 – 6 vuotiasta) lasta/kokopäivätoiminen lääkäri, kun loma-aikana ei ole sijaista.</p> <p>Enintään 2800 (0 – 6 vuotiasta) lasta/kokopäivätoiminen lääkäri, kun loma-aikana ei ole sijaista.</p>	
<p>Kouluterveydenhuolto Stakes 2002 STM 2004b</p>	<p>Enintään 600 oppilasta/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja</p> <p>Enintään 2100 oppilasta/kokopäivätoiminen lääkäri</p>	<p>Paikalliset olosuhteet, yhteistyö sekä psykososiaalisen työn tarvitsevien koululaisten määrä, koulujen lukumäärä sekä koulupsykologin ja koulukuraattorin saatavuus.</p>
<p>Opiskeluterveydenhuolto STM 2006</p>	<p>Toinen aste (lukiot ja ammatilliset oppilaitokset): 600 - 800 opiskelijaa/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja</p> <p>2500 - 3000 opiskelijaa/kokopäivätoiminen lääkäri</p>	<p>Opiskelijamäärän on oltava alhaisempi, jos terveydenhoitaja työskentelee useammassa kuin yhdessä toimipisteessä, opiskeluterveydenhuollon käytössä ei ole riittävästi psykologeja eikä muita terveydenhuollon ja sosiaalihuollon työntekijöitä, työparina ei ole nimettyä opiskeluterveydenhuollonlääkäreitä.</p>

Palveluyksiköiden henkilöstön mitoitus on kuvattu liitteissä 2 – 4.

Yhteenvedon voidaan todeta, että suosituksen mukaiset henkilöstömitoitukset toteutuvat terveydenhoitajien osalta kaikissa palveluyksiköissä. Terveydenhoitajien olemassa oleva resurssi ei jakaudu pelkästään neuvolatoimintaan vaan resurssia menee kaikissa palveluyksiköissä ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolatoimintaan sekä vastaanottotyöhön. Terveydenhoitajien tekemä vastaanottotyö sisältää rokotuksia, kausi-influenssarokotuksia, kuulon tutkimuksia, kutsuntatarkastuksia, työttömien terveystarkastuksia, omaishoitajien terveystarkastuksia, kohdunkaulansyövän joukkoseulontanäytteiden ottamista ja naisten neuvolatoimintaa. Lisäksi mitoitusta tarkastellessa on huomioitava Nilakan palveluyksikössä toiminnan jakautuminen neljään kuntaan ja Koillis-Savon palveluyksiköissä kahteen kuntaan. Nilakassa ja Koillis-Savossa terveydenhoitaja voi hoitaa neuvolan tai koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tehtäviä useamman kunnan alueella. Sijaisia neuvoloiden terveydenhoitajilla ei ole tai on rajoitetusti. Pääsääntöisesti terveydenhoitajat sijaistavat toisiaan poissaolojen aikana.

Kouluterveydenhoitajan resurssia kuluu koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tehtävien lisäksi sairausvastaanottojen pitämiseen kouluilla. Kouluterveydenhoitajan resurssia menee myös entistä enemmän oppilashuoltoon ja erilaisiin yhteistyöpalaverihin. Nilakassa ja Leppävirralla on useita kouluja ja koulujen väliset matkat vievät perustyöaikaa, mikä on huomioitava henkilöstömitoituksessa. Kouluterveydenhuollossa ei ole vuosiloman sijaisia vaan lomat pyritään järjestämään kaikissa palveluyksiköissä koulujen lomien ajaksi.

10.10.2017

Lääkäreiden osalta suosituksen mukaiset henkilöstömitoitukset toteutuvat lääkäreiden osalta äitiys- ja lasten neuvolassa, paitsi Leppävirralla on hieman vajausta. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa vajausta on jonkin verran kaikissa palveluyksiköissä. Mitoitus ja resurssit eivät ole suoraan verrannollisia toteutuneeseen toimintaan, koska lääkäreiden työpanosta kohdistetaan kaikissa palveluyksiköissä niille alueille, joissa kulloinkin havaitaan tarvetta ja vajausta. Kaikki asetuksen vaatimat tarkastukset on pystytty toteuttamaan.

8 TOIMEENPANON SEURANTA JA VALVONTA

Kysterin toimintaohjelman hyväksyy Kysterin johtokunta. Toimintaohjelman edellyttämän toiminnan vastuuhenkilönä koko Kysterin tasolla on toimitusjohtaja ja palveluysikkötasolla ylilääkäri ja ylihoitaja. Kysterin toimitusjohtaja, johtava hoitaja sekä Kysterin johtoryhmä seuraavat ja arvioivat toimintaohjelman mukaisen toiminnan toteutumista.

Kysterin toimintaohjelma laaditaan yhteistyössä Kysterin ja kuntien sosiaalitoimen sekä varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kanssa. Kysteristä laadintaan osallistuvat johtava hoitaja, palveluysiköiden ylihoitajat, palveluysiköiden lasten- ja äitiysneuvoloiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat sekä suun terveydenhuollon johtava hammaslääkäri ja henkilöstö. Toimintaohjelma päivitetään vuonna 2019.

Palveluiden laatua ja toteutumista seurataan asiakaskyselyillä.

Valtakunnallisesti **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)** huolehtii neuvolatoiminnan kehittämisestä, seurannasta ja kuntien ohjauksesta. Lisäksi THL julkaisee ohjeistuksia, järjestää koulutuksia ja kokoaa neuvolatoimintaa koskevia seurantatietoja. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) seuraavat asetuksen toimeenpanoa järjestelmällisesti ja säännöllisesti perusterveydenhuollon avohoidon ilmoitusjärjestelmän avulla (AVOhilmo). Avohoidon hoitoilmoitusjärjestelmässä kerätään tietoja myös toteutetuista toiminnoista nk. toimintoluokituksen (SPAT) avulla. Terveyden edistämisen aktiivisuudesta muun muassa lasten ja nuorten palveluissa saadaan tietoa Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä TEAvisarin avulla

Aluehallintovirasto (AVI) ohjaa ja valvoo kunnissa tarjottavia julkisia ja yksityisiä terveystalouksia. AVI:n toiminta tähtää väestön hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Valvonnan lähtökohtana on etukäteisvalvonta, toissijaisesti jälkikäteisvalvonta. Etukäteisvalvonnan keskeisiä toteuttamistapoja ovat yhteydenotot ja niiden perusteella tehtävät kuntakäynnit. Tarvittaessa AVI tekee toimijalle selvityspyynnön, jonka perusteella toiminta on korjattava lainsäädännön edellyttämälle tasolle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ohjaa aluehallintovirastojen toimintaa sekä ohjaa ja valvoo kansanterveystyötä erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat periaatteellisesti tärkeät ja laajakantoiset asiat, useaa aluetta tai koko maata koskevat asiat tai jotka liittyvät Valvirassa käsiteltävänä olevaan terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan tai joita aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

10.10.2017

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. <https://www.avi.fi/web/avi/avien-toiminta-ja-tehtavat#.WSQdUU27rct>

Hakulinen-Viitanen Tuovi, Hietanen-Peltola Marke, Hastrup Arja, Wallin Mervi & Pelkonen Marjaana. Laaja terveystarkastus. Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 2012:22. Helsinki.

Imetyksen edistäminen Suomessa. Toimintaohjelma 2009 – 2012. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 2009:32. Helsinki.

Klemetti Reija, Hakulinen-Viitanen Tuovi, (toim.). Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 2013:29. Helsinki.

Kouluterveydenhuollon laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto. Opas 2004:8. Helsinki.

Kouluterveydenhuollon laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriö. Opas 2004b:18. Helsinki.

Kouluterveydenhuolto: Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes. Opas 2002:51. Helsinki.

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriö. Opas 2004:14. Helsinki.

Lastenneuvolakäsikirja. THL. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja>

Mäki Päivi, Wikström Katja, Hakulinen-Viitanen Tuovi & Laatikainen Tiina. Terveystarkastukset lastenneuvolas- sa ja kouluterveydenhuollossa: Menetelmäkäsikirja.. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 2016: 14 kolmas uudistettu painos Tampere.

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. Asetuksen (380/2009, uusi numero 338/2011) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2009:20. Helsinki.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. 2007. Toiminnantarkastuskertomus 146. Valtiontalouden tarkastusvirasto.

Opiskelijaterveydenhuollon opas. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisu 2006:12. Helsinki.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=oppilas-%20ja%20opiskelijahuoltolaki>

10.10.2017

Ota opi -malli. Nuorten tukeminen perusopetuksesta jatko-opintoihin. Kuntoutuskokeilun ohjausryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2005: 14. Helsinki.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007 – 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisu 2007:17. Helsinki.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. KASTE –ohjelma 2008 – 2011. Toimintaohjelma 2007 – 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisu 2008:17. Helsinki.

Sähköiset oppaat ja käsikirjat. THL. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/oppaat-ja-tyokalut/sahkoiset-oppaat-ja-kasikirjat>

Terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326).

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=terveydenhuoltolaki>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Kasvun kumppanit –sivustot. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011).

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asetus%20neuvolatoiminnasta>

Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2001:4. Helsinki.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17.

Wiss Kirsi, Frantsi-Lankia Marjut, Koskinen Hanna, Saaristo Vesa. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä lasten ja nuorten ehkäisevä suun terveydenhuolto 2011 Asetuksen (338/2011) toimeenpanon seuranta ja valvonta. THL. Tampere

Wiss Kirsi, Hakamäki Pia, Hakulinen Tuovi, Hietanen-Peltola Marke, Koskinen Hanna, Saaristo Vesa, Ståhl Timo. Äitiys- ja lastenneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstövoimavarat terveyskeskuksissa 2004-2015. THL. Teoksessa Tutkimuksesta tiiviisti: 2016_019.

10.10.2017

LIITE 1 Neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä ehkäisevää suun terveydenhuoltoa ohjaavia lakeja, asetuksia ja kansallisia ohjelmia

<p>Asetus imeväisten ja pikkulasten ruokintaa koskevasta tiedotusaineistosta (267/2010)</p>	<p>Asetuksessa säädetään imeväisen ja pikkulapsen ruokintaa koskevan tiedotusaineiston sisällöstä ja jakelusta. Asetuksen mukaan imeväisten ruokintaan liittyvässä kaupallisessa tiedotusaineistossa pitää olla ennakkohyväksyntä, joka toteutetaan THL:ssä.</p>
<p>Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)</p>	<p>Asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että lasta odottavien naisten ja perheiden sekä alle kouluikäisten lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia. Tavoitteena on vahvistaa terveyden edistämistä sekä tehostaa varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä. Terveyden edistämiseen kuuluu aina myös mielenterveyden edistäminen. Asetus tukee lasten ja vanhempien osallistumista sekä heidän mielipiteidensä kuulemista.</p> <p>Asetuksessa säädetään määräaikaisista terveystarkastuksista ja terveysneuvonnasta. Määräaikaisiin terveystarkastuksiin sisältyvät laajat terveystarkastukset, joissa tuetaan vanhempien ja koko perheen hyvinvointia.</p>
<p>Asetus potilasasiakirjoista (289/2009)</p>	<p>Asetusta sovelletaan potilaan hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa käytettävien asiakirjojen laatimiseen sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämiseen. Potilasasiakirjoihin kuuluvat mm. potilaskertomus ja siihen liittyvät potilastiedot tai asiakirjat sekä muut potilaan hoidon järjestämisen ja toteuttamisen yhteydessä syntyneet tai muualta saadut tiedot ja asiakirjat.</p>
<p>Asetus rokotuksista (149/2017)</p>	<p>Asetuksessa säädetään kansallisen rokotusohjelman sisällöstä ja erilaisille riskiryhmille annettavista rokotuksista sekä annettujen rokotusten merkitsemisestä potilasasiakirjoihin. Lisäksi asetus määrittää, että lääkäri on vastuussa rokotustoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta. Asetus tarkentaa myös sitä, kuka saa rokottaa.</p>
<p>Asetus seulonnoista (339/2011)</p>	<p>Asetuksessa määritellään yhtäläiset periaatteet kaikille perusterveydenhuollossa tehtäville seulonnoille. Asetuksen mukaan kunnan on järjestettävä asukkailleen valtakunnallisen seulontaohjelman mukaiset seulonnat, joita ovat rintasyöpäseulonta, kohdun kaulanosan syövän seulonta ja raskaudenaikainen seulonta ml. sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulonta.</p> <p>Seulontoihin osallistuminen on kunnan asukkaille vapaaehtoista. Kunnan asukkaiden saatavilla on oltava riittävästi tietoa seulonnan tavoitteista, vaikuttavuudesta ja mahdollisista riskeistä sekä seulonnan järjestämisestä.</p>
<p>Henkilötietolaki (523/1999)</p>	<p>Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä. Lakia sovelletaan automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn, kun henkilötiedot muodostavat henkilörekisterin tai sen osan.</p>

10.10.2017

	Laki sisältää veloitteet hyvän tietojenkäsittelytavan noudattamiseksi. Henkilötietoja on käsiteltävä huolellisesti ja perustellusti. Lisäksi laki säättää mm. rekisteröidyn oikeudesta saada tarkastaa itseään koskevat tiedot ja vaatia virheellisen tiedon korjaamista.
Isyyslaki (11/2015)	Laissa säädetään isyyden toteamisesta, vahvistamisesta sekä isyyden kumoamisesta. Jos lapsi syntyy avioliiton ulkopuolella, lapsen isyyden vahvistaminen edellyttää toimia lapsen vanhemmilta ja viranomaisilta. Isyyden tunnustaminen on mahdollista raskauden aikana, jos on selvää, että isyyden tunnustaja on lapsen isä, eikä muitakaan laissa säädettyjä perusteita kieltäytyä isyyden tunnustamisen vastaanottamisesta ole. Jos isyyden tunnustaminen voidaan ottaa vastaan, samassa yhteydessä voidaan tehdä myös sopimus yhteishuollosta.
Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998)	Laissa säädetään nuorille ja aikuisille annettavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista sekä koulutuksen järjestämisestä, opetuksesta, erityisopetuksesta, arvioinnista sekä opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Laissa säädetään opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Lisäksi laki sisältää ns. SORA-säädökset opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta. Laki tukee opiskelijoiden osallisuutta velvoittamalla opiskelijakunnan perustamiseen oppilaitoksessa.
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)	Lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Laissa säädetään menettelystä, jolla alaikäisten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa selvitetään.
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)	Laissa säädetään potilaan oikeuksista, jotka liittyvät hyvään hoitoon, hoitoon pääsyyn, tiedonsaantiin, itsemääräämisoikeuteen, alaikäisen potilaan asemaan, kiireellisyyteen. Lisäksi laissa säädetään potilasasiakirjoista.
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)	Laissa säädetään sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun palveluissa, tiedonsaantiin, itsemääräämisoikeuteen ja alaikäisen asiakkaan asemaan. Lisäksi laki säättää salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta.
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)	Lain tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Laki sisältää säännökset oikeudesta toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä, terveydenhuollon ammattihenkilöiden velvollisuuksista, esim. ammattieettisistä velvollisuuksista, salassapito- ja kielitaitovelvollisuudesta sekä vakuuttamisvelvollisuudesta. Lisäksi säädetään lääkärin ja hammaslääkärin erityisistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta.
Laki terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (556/1989)	Laki sisältää säännöksiä koskien valtakunnallisia keskusrekistereitä, jotka sisältävät tietoja henkilön terveydentilasta, sairaudesta, vammaisuudesta tai häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä. Laissa säädetään terveydenhuollon viranomaisten ja laitosten velvollisuudesta antaa näihin henkilörekistereihin talletettavat tiedot hallussaan olevista asiakirjoista ja rekistereistä.
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)	Laissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista

10.10.2017

	asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaihtolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista rajoituksista.
Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE	<p>Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) -kärkihankkeessa tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut sekä toimintakulttuurin uudistaminen.</p> <p>LAPE-muutosohjelmassa lapsen etu ja vanhemmuuden tuki ovat ensisijaisia. Peruspalveluja vahvistetaan ja siirretään painopistettä ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. Myös koulua ja varhaiskasvatusta kehitetään tukemaan lapsen hyvinvointia. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa ohjaavat periaatteet ovat lapsen oikeudet ja lapsen etu, lapsi- ja perhelähtöisyys, voimavarojen vahvistaminen ja perheiden monimuotoisuus.</p>
Lastensuojelulaki (417/2007 ja HE 225/2009)	Lain tavoitteena on lapsen edun huomioiminen, lapsen ja perheen tarvitsemien tukitoimien ja palvelujen turvaaminen, viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen sekä entistä varhaisemman ongelmiin puuttumisen varmistaminen. Lastensuojelulakiin on sisällytetty ehkäisevää lastensuojelua koskevia säännöksiä. Ehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevän lastensuojelun toteuttamiseksi kunnan kaikkien viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten kasvua ja kehitystä sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Ehkäisevää lastensuojelua on myös äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotoimessa annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.
Lukiolaki (629/1998)	Laissa säädetään nuorille ja aikuisille annettavasta perusopetuksen oppimäärään perustuvasta yleissivistävästä lukiokoulutuksesta sekä maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävästä lukio-koulutukseen valmistavasta koulutuksesta. Laissa säädetään koulutuksen järjestämisestä, opetuksesta, arvioinnista sekä opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Laissa säädetään opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukio-opetusta antavilla oppilaitoksilla on lain mukaan oltava opiskelijakunta.
Mielenterveyslaki (1116/1990)	Mielenterveyslaissa säädetään mielenterveyshuollon ohjauksesta ja valvonnasta, mielenterveyspalvelujen periaatteista ja järjestämisestä, tahdosta riippumattomasta hoidosta ja rikoksesta syytetyt mielentilatutkimuksesta.
Nuorisolaki (72/2006)	Valtion nuorisopolitiikan lisäksi laissa säädetään kuntien nuorisotyöstä, monialaisesta yhteistyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä. Laki koskee alle 29-vuotiaita nuoria. Se velvoittaa kuntia nuorten ohjaus ja palveluverkoston muodostamiseen monialaisessa yhteistyössä eri hallintokuntien kesken. Laissa määritellään etsivä nuorisotyö ja säädetään yksityiskohtaisesti siitä, miten nuoren yhteystietoja tässä työssä luovutetaan sekä missä tilanteissa tietoja voidaan vaihtaa salassapidon estämättä.
Opiskeluhoitoa koskevat opetussuunnitelmien perusteet	Oppilas- ja opiskeluhoitolain hyväksymisen jälkeen voimaan tulleet uudet opiskeluhoitoa koskevat opetussuunnitelmien

10.10.2017

	perusteet eri kouluasteille. Perusteissa linjataan ja ohjataan lainmukaista opiskeluhuollon järjestämistä sekä opiskeluhoitosuunnitelmien laatimista oppilaitoksissa.
Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)	<p>Laissa säädetään esiopetuksen, perusopetuksen sekä nuorten ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskeluhollosta. Lain tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta ja yhteisön hyvinvointia. Tavoitteena on myös turvata tarvittava tuki ja yhdenvertaiset opiskeluhoollon palvelut kaikille opiskelijoille. Laki luo rakenteet opiskeluhoollon johtamiselle toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.</p> <p>Laissa säädetään opiskeluhoollon kokonaisuudesta sekä järjestämisvastuista. Johtamisen ja toiminnan toteuttamisen tueksi määritellään eritasoiset opiskeluhoolltoa koskevat suunnitelmat ja ryhmät. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa vahvistetaan ja sen nähdään ensisijaiseksi toimintamuodoksi. Laki säättää tarkasti myös yksilökohtaisen opiskeluhoollon palveluista, monialaisen työn toteuttamisesta, tietosuojakäytänteistä ja kirjaamisesta.</p>
Perusopetuslaki (628/1998)	Perusopetuslaki sisältää säännökset oppivelvollisuudesta ja kunnan velvollisuudesta järjestää oppivelvollisuusikäisille maksutonta perus- ja esiopetusta. Laissa säädetään oppilaan oikeudesta opetukseen, turvalliseen opiskelu-ympäristöön sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeen tarvittaessa. Laki säättää myös oppilaiden osallisuudesta ja oppilaskunnista.
Päihdehuoltolaki (41/1986)	Laissa säädetään kunnan velvollisuudesta järjestää päihdehoolltoa, jota tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan siten kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Laki sisältää mm. säännökset tahdon vastaisen hoidon edellytyksistä ja menettelystä sekä päihdehaittojen ehkäisystä.
Sosiaalihuoltolaki (130/2014)	Lain tarkoituksena on edistää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Laissa säädetään mm. kunnan järjestämistä sosiaalipalveluista sekä asiakkaan oikeuksista ja oikeusturvasta. Lisäksi määritellään tuen tarpeet, joiden perusteella sosiaalipalveluja ja muuta sosiaalihuolltoa järjestetään. Lapsella ja perheellä on oikeus saada lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi välttämättömät sosiaalipalvelut ilman lastensuojelun asiakkuutta. Palvelutarpeen arvioi asiakkaalle osoitettu omatyöntekijä.
Tartuntatautilaki (1227/2016)	<p>Tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Laissa määrätään tartuntatautien torjuntatyön järjestämiseen, toteuttamiseen ja seurantaan liittyvistä vastuista velvollisuuksista ja oikeuksista.</p> <p>Kunnalla on velvollisuus järjestää alueellaan tartuntatautien torjunta mukaan lukien kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Rokotusohjelmasta päättää Sosiaali- ja terveysministeriö. Kansallisen rokotusohjelman rokotukset ovat saajalleen maksuttomia ja vapaaehtoisia.</p>
Terveydenhuoltolaki (1326/2010)	Lain tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Laki sisältää säännökset oikeudesta

10.10.2017

	<p>toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä, terveydenhuollon ammattihenkilöiden velvollisuuksista, esim. ammattieettisistä velvollisuuksista, salassapito- ja kielitaitovelvollisuudesta sekä vakuuttamisvelvollisuudesta. Lisäksi säädetään lääkärin ja hammaslääkärin erityisistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Sisältää myös säännöksen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, joka velvoittaa kunnat laatimaan poikkihallinnollisen suunnitelman terveyttä edistävästä ja terveysongelmia ehkäisevistä toiminnaista ja niiden toteutumisen seurannasta.</p> <p>Terveydenhuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä alueensa raskaana olevien naisten, lasta odottavien perheiden sekä alle oppivelvollisuusikäisten lasten ja heidän perheidensä neuvolapalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille.</p>
<p>Varhaiskasvatustalaki (36/1973)</p>	<p>Lain mukaan varhaiskasvatukseen on tarkoitus edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Tavoitteena on myös varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatustilasto, turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatustilaston välillä. Varhaiskasvatuksessa tulee tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.</p>

10.10.2017

LIITE 2 Mitoitus Leppävirran palveluysikkö

	Äitiysneuvola	Lastenneuvola	Kouluterveydenhuolto	Opiskeluterveydenhuolto
Synnyttäjien määrä/vuosi	80	-	-	-
Lasten määrä	-	553	-	-
Koululaisten määrä	-	-	1026	-
Opiskelijoiden määrä	-	-	-	118
Terveydenhoitajien määrä	1,2	1,6	2,2	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Synnyttäjää, lasta, koululaista tai opiskelijaa / terveydenhoitaja (nykytilanne)	67	346	520	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Suosituksen mukainen määrä /terveydenhoitaja	enintään 76	enintään 340	enintään 600	enintään 600
Resurssitarve	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei aina ole sijaista.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei aina ole sijaista.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei aina ole sijaista sekä työajan jakautuminen usealle koululle.	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Lääkäreiden määrä	3,5 h/vk = 0,09	6 h/vk = 0,16	3,5 h/vk (Alap tai Kiv) lisäksi pikkukoulut vuodessa 79,5 tuntia yht. noin 5,5 h/vk koko vuodelle laskettuna = 0,15	1. lukiovuoden tytöt ja kutsuntikäiset pojat 20min/opisk.
Lasta, koululaista tai opiskelijaa/lääkäri (nykytilanne)	889	3456	7627	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään
Suosituksen mukainen määrä /lääkäri	enintään 600	enintään 2400	enintään 2100	2500 – 3000
Resurssitarve	Vajausta (minimitarve 0,13 eli 4,9 h/vk)	Vajausta (minitarve 0,23 eli 8,6 h/vk)	Vajausta (minimitarve 0,5 eli 18,75 h/vk)	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään

10.10.2017

LIITE 3 Mitoitus Nilakan palveluysikkö (Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto)

	Äitiysneuvola	Lastenneuvola	Kouluterveydenhuolto	Opiskeluterveydenhuolto
Synnyttäjien määrä/vuosi	68	-	-	-
Lasten määrä	-	547	-	-
Koululaisten määrä	-	-	959	-
Opiskelijoiden määrä	-	-	-	133
Terveydenhoitajien määrä	1,1	2,1	2,7	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Synnyttäjää, lasta, koululaista tai opiskelijaa / terveydenhoitaja (nykytilanne)	62	260	404	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Suosituksen mukainen määrä /terveydenhoitaja	enintään 76	enintään 340	enintään 600	enintään 600
Resurssitarve	Kunnossa.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei ole sijaista.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei aina ole sijaista sekä työajan jakautumisen usealle koululle.	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Lääkäreiden määrä	5,5 h/vk 0,14	8,25 h/vk 0,22	9,58 h/vk 0,27	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään
Lasta, koululaista tai opiskelijaa/lääkäri (nykytilanne)	485	2486	4044	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään
Suosituksen mukainen määrä /lääkäri	enintään 600	enintään 2400	enintään 2100	2500 - 3000
Resurssitarve	Kunnossa.	Kunnossa.	Vajausta (minimitarve 0,5 eli 18,75 h/vk).	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään

10.10.2017

LIITE 4 Mitoitus Koillis-Savon palveluyksikkö (Kaavi, Rautavaara)

	Äitiysneuvola	Lastenneuvola	Kouluterveydenhuolto	Opiskeluterveydenhuolto
Synnyttäjien määrä/vuosi	30	-	-	-
Lasten määrä	-	222	-	-
Koululaisten määrä	-	-	326	-
Opiskelijoiden määrä	-	-	-	15
Terveydenhoitajien määrä	0,7	0,95	1,05	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Synnyttäjää, lasta, koululaista tai opiskelijaa / terveydenhoitaja (nykytilanne)	43	234	325	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään
Suosituksen mukainen määrä /terveydenhoitaja	enintään 76	enintään 340	enintään 600	enintään 600
Resurssitarve	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, että sama th hoitaa Kaavin ja Rautavaaran änlän.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei ole sijaista ja th hoitaa useampaa osa-aluetta.	Kunnossa. Mitoituksessa huomioitu, ettei ole sijaista ja th hoitaa useampaa osa-aluetta.	Sisältyy kouluterveydenhuollon terveydenhoitajamäärään.
Lääkäreiden määrä	18 h/kk = 0,12	18 h/kk = 0,12	18 h/kk = 0,12	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään
Lasta, koululaista tai opiskelijaa/lääkäri (nykytilanne)	250	1850	2842	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään
Suosituksen mukainen määrä /lääkäri	enintään 600	enintään 2400	enintään 2100	2500 – 3000
Resurssitarve	Kunnossa. (minimitarve 0,05 eli 7,5 h/kk)	Kunnossa. (minimitarve 0,093 eli 14 h/kk)	Vajausta. (minimitarve 0,163 eli 25 h/kk). Lisäresurssia otetaan äitiys- ja lastenneuvolaressurssista.	Sisältyy kouluterveydenhuollon lääkärimäärään